

Kampen om Koestlers huvud

Skotska studentskor anser att Arthur Koestler (1905-1983) är en paria, som universitet i Edinburgh inte bör ha något att skaffa med. Chris Brand berättar.

Universitetet i Edinburgh, Skottlands bästa, har problem med sina feminister. När Arthur Koestler i en biografi anklagades för "serievåldtäkter" valde universitetet att ta avstånd från författaren till MIDNATT KLOCKAN 12 PÅ DAGEN, tillika den som lät inrätta och finansiera professuren i parapsykologi.

Men studentskorna var inte nöjda. Snart angrep de universitetets rektor för att delta i nattliga dryckesövningar i en exklusivt manlig klubb på universitetsområdet. Sedan fick de höra att Koestlerhuvudet, en skulptur som hade prytt psykologiska institutionens hall men gömts undan efter anklagelserna om våldtäkter, ännu kan beskådas. Det finns i ett rum på institutionen och besökare kan få se det på begäran.

Laura Aitken, en av "agitatorerna" och numera instruktör för "Scottish Women's Aid" säger:

"Att stoppa undan den och sedan visa den efter överenskommelse, är ingen lösning."

När det nya studieåret började fortsatte striden. Laura och andra unga kvinnor i gruppen Nolltolerans förklarade att de kände sig otrygga om inte universitetet fullständigt tog avstånd från Koestler. Aitken igen:

"Genom historien har män som betar sig svinaktigt ursäktats med att de är genier. Det är

intellektuella i sin generation. Även om han övergav kommunismen 1939 och senare stödde Nato så förblev han reformvänlig och en ledande motståndare till dödsstraffet. Han gjorde mycket för att avslöja stolligheterna inom behaviorismen innan han blev intresserad av parapsykologi. Om Koestler dumpas av universitet i Edinburgh så vet brittiska författare att deras rykte är avhängigt modet för dagen, och att de varken kan anförtro universitetens sina efterlämnade papper eller sina tillgångar.

Ska Koestler behandlas som en paria?

MÄRKLIGT NOG HAR CESARINI bara hittat en kvinna som hävdar att hon har våldtagits, trots att Koestler är känd för att ha legat med mängder av kvinnor, ofta strax efter att han träffat dem. För att fira sitt brittiska medborgarskap ringde Koestler någon gång år 1952 Jill Foot, den senare labourledaren Michael Foots hustru, och bad

henne visa honom publiet i London. När det var gjort några timmar senare, återvände paret till fru Foots hus i Hampstead. Herr Foot var lämpligt nog i Wales. Efter en omelett hjälpte Koestler till med disken. Tydligt lade han då in en stöt och drog ned fru Foot på golvet. Våldtäkt? Nja, fru Foot lyckades fly ut ur huset och kunde ha klagat för grannar eller gått in på polisstationen längre ned på gatan och anmält honom. I stället gick hon in igen och först då hade de samlag. Ingen anmälan

gjordes till polisen och herr Foot ansträngde sig senare inte för att varna andra för sin socialistiska vän.

ATT EN SÅDAN HÄNDELSE, som i dag möjligen skulle rubriceras som "date rape", ett halvsekel senare kan användas för att smutskasta Koestler är ett exempel på hur långt feminister kan gå för att slå huvudet av berömda män. Att den brittiska vänstern knappt har lyft fingret visar i vilken grad den är avhängig kvinnorna och inte den gamla arbetarklassen. Men för Edinburgh är det ännu ett dilemma.

Universitetet kan tvingas att ge ifrån sig pengarna. Men det kommer bara att leda till nya attacker. I Cambridge krävde studenterna i höstas att prinsregenten Philip, kansler såväl där som i Edinburgh, skulle lämna sin post för att han hade gjort "rassistiska" uttalanden. Om kampanjen smittar av sig på den politiska korrekthetens apostlar i Edinburgh så kan för-lusten bli än större. Universitetet ser nämligen fram mot att kronprinsen, William, ska studera där, något som skulle ge överdiger publicitet världen över och många sköna anslag. Men av det blir intet om farfar Philip klickas ut för att tillmötesgå studenterna.

Alternativet vore förstås att läsa in sig på Koestler och lära studenterna vad denne store man stod för.

"Att stoppa undan den och sedan visa den efter överenskommelse, är ingen lösning."

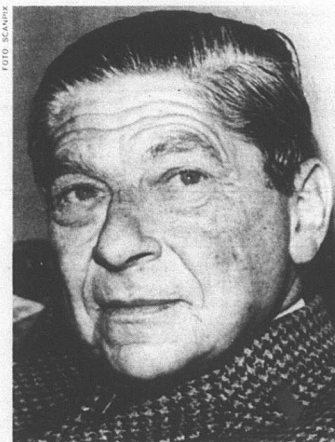
DET BLEV INTE LÄTT för universitetet. Vid första attacken plockades bysten undan och inte ett ord sades till försvar för den man, som tillsammans med sin tredje fru hade donerat sin kvarlätenskap, en miljon pund. Ingen vid universitetet ville säga sin mening om biografien i fråga, skriven av David Cesarini, professorn i judisk historia i Southampton. Cesarini anser också att Koestler, en jude, är "stöpt i eugeniskt tänkande" och antisemit. Inte ens när Koestler fick stöd i Times Literary Supplement, kunde universitetet få ur sig ett ord i saken.

Men att avstå från gängse akademisk prövning gav blott ett kortfristigt anstånd.

Universitetet vill behålla Koestlers pengar. Trots att landets tidningar har slagit upp saken stort förmodar det inte bestämma sig. Det senaste avslöjandet om att det ännu sitter på en byst och pengar ledda bara till en ny rund Svarte Petter. En talesman för Old College förklarade för Edinburghs Evening News:

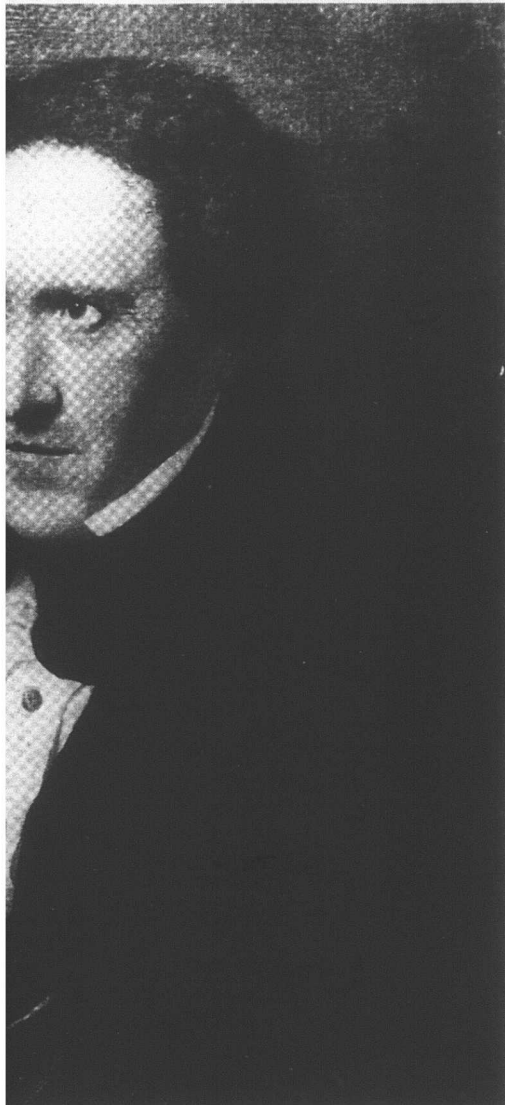
"Det här har delegerats någonstans för utredning. De har haft en rad andra saker att besluta om under sommaren och inget beslut har fattats än."

Koestler var en av de tyngre vänsterliberala

Arthur Koestler hade väl aldrig kunnat ana att han skulle skapa sådant rabalder?

CHRIS BRAND

om samma författare under samma tid. Bokmarknaden kräver ständigt nya tag och följetongen behövde både det ena och det andra. Även 1840-talsromanerna finns i nya förfärliga utgåvor, ombesörjda av Lars Burman, som också har skrivit den läsvärda TRE FRUAR och EN MAMSELL (Gidlunds, 1998) om två av dessa romaner, TRE FRUAR I SMÅLAND och AMALIA HILLNER. Den sistnämnda är en mamsell som har blivit guvernant och slutar som sig bör med glada igenkänningsrop: Min far! Min mor! och så vidare.

AMALIA HILLNER tar dock också upp ett i Almquistis liv särdeles brännbart ämne, tvegifte. Almquist gjorde sig senare skyldig till detta när han gifte om sig i Amerika under antaget namn, professor Gustavi. I EUROPEISKA MISSNOJETS GRUNDER hade han antytt att en friare uppfattning om äktenskapet skulle kunna utgöra grund för framtidens samhälle. Det var en dröm om kollektivet i den franska fourierismens falangstäranda, där all egendom skulle vara gemensam, alltså ett tänkande i Rousseaus efterföljd.

BÄGGE DESSA SENA romaner kryddas av omsorgsfulla topografiska beskrivningar. Med andra ord är de läsbara, och för den som gillar RONJA RÖVARDOTTER känns ett och annat igen i Smålandsskildringen. Den unga generationen lever ett idylliskt liv utan kivi och sprit och split. Problemet för dem som gillar lyckliga slut är bara att detta är alltför utopiskt för att ens Almquist själv skulle tro på det. Det skorrar falskt. Men som Heidenstam uttryckte det: "Det är skönare lyss till en sträng som brast, än aldrig spänna en bäge."

SIGBRIT SWANH